„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље.
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 68. У Новом Саду, у недељу 28. марта (10. априла) 1910. Година XXVI.

Браћа.

Са највећим „патријотским“, бомбастичним фразама дошла је на државно крмило Угарске тако звана *мађарска коалиција*, која је склопила погодбу с Бечом те јој Беч дао у шаке државну власт, али под разним условима, који никако нису ишли у корист нити мађарском народу, нити целокупној нам заједничкој отаџбини.

Па шта је та многохваљена „народна влада“ урадила за време своје четиригодишње владавине? **Никаква добра** није урадила, али је починила *стотину зала*.

Једна од првих дужности те разметљиве мађарске коалицијонашке владе беше, да спроведе *изборну реформу*, на коју се је изреком обвезала у пакту, што га је та влада, односно мађарска коалиција склопила с круном, и на што је иста „народна влада“ изреком позвана и у престоној беседи, којом је отворен сабор од г. 1906.

Али мађарској коалицијонашкој глади била је погодба с круном девета брига! У место да се је та црна влада латила паметна посла, она је приступила *незадњичком раду*. Бестидно су делили масна звања, лиценције, вицинале и све могуће друге протекције. Сваки, па и последњи кортеш мађарске коалиције тражио је награду за своје сумњиве услуге. Та ено на пр. онај злогласни српски распоп је помоћу Кошутове посетнице пуне две године могао да игнорира правомоћну пресуду судску, а уз то је живео као немеш! А све зато, што је био трчилажа мађарској коалицији и њеним пришипетљама, „српском“ родокаљима.

Сада пак, кад је та мађарска коалицијонашка влада **срамно пала**, изнео је нови министар трговине Карло *Хијероними* управо *страшну слику* о нечувеном **газдовању** коалицијонашке владе државним добром. У више маха, а особито у свом програмном говору у Иглову, изнео је Хијероними о том газдовању **бројке**, од којих су све пуцала ребра сињор-Франческа Кошута и „народне владе“. А сада се испоставила и та ужасна околност: да нам је та славна „народна влада“ Векерле-Кошут-Апоњијева оставила на грбачи **365 милијона круна дефицита** у државном газдинству. Да смо весели! А да би имала што више присташа, наваљала је та „народна влада“ Угарској на врат **21.000 нових чиновника!**

Тако је, ето, газдовала та влада, која је према доле, у мађарском народу, приказивала себе као ону, која ће створити независан, једноплемени Мађарорсаг, а према горе, према Бечу, беше *лакајски попустљива*, те је одмах *повисила квоту* па тако сада ми плаћамо Бечу много више милијона за заједничке трошкове, него до сада.

И сама та „народна влада“ осећала је, да не ради добро и да ће то у брзо видети и мађарски народ, који није слеп код очију. Те зато је „народна влада“ почела да *подилази* мађарском народу и да га *осењује* којекаквим *шовинистичким законским предлозима и министарским наредбама*, а све ово није донело ама баш никакве користи мађарском народу, него су те сакате мере до дна душе *увредиле* милијоне немађарских народа у Угарској и пореметиле верски мир у земљи.

Но ни то није спасло жалосну „народну владу“. Она се све ниже срозавала, док није срамно бубнула о земљу, оставивши другима, да чисте иза ње Аугијину шталу и да поправљају оно, што је она покварила.

Па кад се посмотри квалитет и рад те мађарске пропале коалицијонашке владе, зар не упада у очи, да су јој у свему **рођена браћа** „српски“ радикали, који се баш *милошћу* и *помоћу* те коалицијонашке мађарске владе дочепаше владавинеу српској народно-црквеној автономији и дочепаше се богатих народних фондова у Карловцима?! Та баш као Мађаре што су опсењивали Векерле, Кошут, Апоњи и компанија, тако су и радикали *опсењивали* лаковерни српски народ свакојаким бомбастичним фразама, како су радикали „једини“ пријатељи народни; обећавали су народу поделу манастирских и патријарашких земаља и „јефтине аренде“ и шта већ све нису лагали народу! А кад им је народ дао своје поверење, радикалска господа се — особито онај радикалски прота — *угојише* поред масних автономних лонаца, а народу радикали дадоше — **шипак**. „Јефтиних аренда“ ни од корова; на против: **радикалска господа дају земље српских манастира под аренду Швабама и другим Несрбима** и то под *скупу* аренду, како би радикалски *фишкали* могли бити добро наплаћени, а и она војска нових чиновника, које су радикали — баш као и коалицијонашка мађарска влада оних 21.000 — **на народни трошак ухљебили**, како би покрпили мало своју изанђалу странку. А сиромашни српски народ око српских манастира сувим очима гледа, како услед радикалске спекулације **туђин оре српско народно добро и са њега асну побира!**

Какво је пак радикалско газдовање по општинама, и то је довољно познато. А какво је то газдовање тамо у Карловцима, то ће показати истрага, која је у течају.

Жалосни српски радикали су у свему **рођена браћа** палој коалицијонашкој мађарској господи. Једнаки су, једнак им је и рад. А биће им *једнака* и *судбина*. Па као што је мађарски народ прогледао и најурио „народну владу“ Векерлову, тако ће и српски народ — надамо се — **ударити о ледину радикалске швиндлере**, који су **издали** српски народ, на чијем се добру многи радикалски гоља поткожио. Српски народ ће судити радикалима, тим **изметима**, што су се *против свог рођеног народа здружили с највећим србождерима*. Страшни час за радикалске опсенаре све је ближи!

Р.

Слава педесет тројици српских патника!

Поводом уништења тарабокијско-акуртијевске пресуде у „велеиздајничкој“ парници, написао је у београдској „*Српској Застави*“ један наш стари, одлични и учени земљак овај дивни чланак:

„Ко ће као Бог! Беч беше смислио наклени покушај, да лажима, клеветама и измишљотинама на наш народ у Троједној краљевини баци љагу нелојалности, па да педесет тројици одличних Срба горњокарловачког и пакрачког владичанства свећу живота угаси. Али кад су још клевете, лажи и измишљотине одржале победу над истином? Од како је света и века, свагда на крају крајева истина је из борбе са лажима изашла као победитељка. Мало је ко нашем народу учинио таку услугу, као што учини Беч својим нечовечним планом. Без тог плана не би се Срби и Хрвати ваљда никад једни другима искрено приближили; без тог плана не би се за имена оне педесет тројице јуначких патника знало само у целој Европи, него чак и с оне стране атлантског океана.

Па од куда та страшна нечовечност Бечa према Србима у Троједници? Бечу је мрска она неизмерна љубав, што је наш народ у карловачком владичанству има према својој српској народности и према својој православној вери. Са захвалним поштовањем да поменемо светла имена оних великих синова српских, што су кров цео прошли век утврђивали ту љубав у срцима народу нашем у поменутом владичанству. Ти велики, ти многозаслужни Срби — то су црквени поглавари, владике тога народа: родољубиви Лукијан Мушицки, енергични Евгеније Јовановић, златоусти Никанор Грујић (као патријархов мандатар), мудри Петар Јовановић, (бивши наш митрополит Петар), благонаравни Лукијан Николајевић и духовити Тесфан Живковић. А уза своје владике будили су српску свест у своме завичају, нарочито у *другој* половини прошлог века, врли свештеници: Никола Беговић, Никола Гр. Живковић, Мане Грбић, Павле Пајић, Никола Косановић, Михајило Опачић, Дане Прица и многи други. У народа нашег у горњокарловачком владичанству и данас је љубав ка вери православној тако велика, као што је то до пре 40 година била у свима крајевима, у којима Срби живе. А шта значи православна вера за наш народ, представио је лепо умни Стојан Бошковић. Ево тих његових речи:

»У земљама српским лепа хришћанска вера још је понајјачи стуб, што држи народу живот. Њом је сачувана мисао духовног јединства српског, с њоме се скопчао спомен царевине српске, с њоме се везала нада општег ослобођења — с њом се Србин рађа и умире. Православна црква срасла се у једно тело са целим бићем, спојила се с духом народним, прешла је у обичаје и крв народну. Срећу и несрећу, радост и жалост, добро и зло она је с народом делила. На Косову и на Каменици, на Мишару, Чачку, Грахову, у Призрену и у Београду, Смедереву и у Сланкамену, на Цетињу и у Сарајеву — никад се не одваја од њега, већ лебди над чедом, као сестра над братом јединцем. Она му је остала од Немањића као највећи завет; Вилиндар и Студеница и Дечани и Раваница казују славу њену. У пољу и у дому, о слави и сабору, на суду и на путу, Србин помиње Бога, он се куне вером и црквом, као најсветијим што има овог света, што му је највише помогло, да сачува име српско, да не потоне у поплави патинштине, немштине и турства, да му прећу преко главе најстрашније олује — а да га не однесу«.

Они, који нам не желе добра, знајући, да Српство онде угине, где угине вера православна, били су за живота пок. владике Теофана позивали народ владичанства његова, да преврне вером. Чујмо, шта је владика Теофан у име свога народа одговорио:

»Прије ће бити што још није било: Велебит се срушит у море, Пљешевица Плашки заронити а Капела Сењ и сву Крбаву; прије ће Лика усанути цијела и изаћи Глина до Косиња, а Језерам Купа окренути; прије ће Карловац прећи на Ријеку, а Ријека под Комоговину, него што ће тога гласа послушати, па вјером преврнути, православни српски мога града народ«.

Бечу је мрска за тим она чистота моралне атмосфере, коју ћемо наћи готово у сваској српској кући горњокарловачког владичанства. Да не прегонимо, кад ово кажемо, довољно је да овај један факт наведемо. Недавно смо читали у једном српском листу извештај о раду митрополијског савета у Карловци, који коначно решава бракоразводне парнице; из сваког од шест владичанстава био је поприличан број бракоразводних парница; а из седмог владичанства, горњокарловачког, које је највеће у карловачкој митрополији, које броји преко 300.000 православних душа, није било за годину дана ни једне **једине** бракоразводне парнице.

Бечу је издајство, што се народ српски, који на левој обали Саве и Уне живи, интересује за судбину народа, који на десној обали ових двеју река живи; што се радује срећи својих сународника, а растужује њиховом несрећом. А зар може бити од тога што природније? Наскоро после свршене окупације лепо је један српски лист написао, шта су Босна и Херцеговина за Србе.

Па је за Беч мука гледати сложан рад Срба и Хрвата, мука слушати песме, као што је Змајева, посвећена Петру Прерадовићу, кад су кости Прерадовићеве пренете из туђине у Загреб.

Ево те песме:

„Гробу твоме лете
Венци с десна, с лева;
Ево прими један
Из српских крајева.

Кад је једна дика
Нек је једна туга —
Туга за славујем
Општега нам луга.

А тај венац нека
Један усклик прати:
Да те љубе Срби
Као и Хрвати.

Туђе земље груда
Мртва те не жеже;
Твоје кости ево
Међ својима леже.

Домаћи се бршљан
Око крста вије —
То ј' пепелу доста,
Ал' души ти није.

Њојзи нема мира,
Догод с рајских врата
Не угледа слогу
Срба и Хрвата".

Ову и овој сличне песме у будуће ће код Срба и Хрвата певати не само ђак у школи, него и пастир у пољу и девојка у колу и јунак јездећи кроз гору.

Нека је и опет слава педесет тројици српских патника! А тако исто нека је слава и хвала свима оним ученим Хрватима и Србима, који свом темељитошћу свога правничког знања, и свом енергијом своје воље јуначне патнике бранише и одбранише!

Т".

Арнаутска побуна у Старој Србији.

У Турској је отпочео грађански рат. Арнаути у Старој Србији дигли су се на оружје и туку турску војску. Имају чак и топова. Од куда, није тешко погодити... Само шта ће бити с нашом бедном браћом у том лому, што је настао између Арнаута и Младотурака?!

У северној Арбанаској дошло је до крупних ствари. Јављају из Скопља, да је онде прекјуче проглашен преки суд. Главна гнезда устанку су Приштина, Пећ и Призрен, где, као што се вели, петнаест хиљада усташа чекају, да се сударе с турском војском.

У Цариграду су арбанаски посланици добили телеграм, у којем Арбанаси изјављују, да су они верни уставу, али се туже на ужасне порезе, које их тиште. Становништво моли посланике, да код отоманске владе посредују, да не дође до тога, да се пролије крв и да се избегне опсадно стање. Услед тога телеграма су јуче арбанаски посланици одржали конференцију, на којој се саветовали о положају. После конференције су отишли до великог везира и до министра унутрашњих дела па су онде протестовали против њихових оштрих мера.

Међу тим је прекјуче у Арбанаској међу турском војском и Арбанасима дошло до више крвавих сукоба. Арнаути су имали и своју артиљерију. Арбанаси захтевају, да се уклони косовски валија и други турски чиновници. Но турска је влада решила, да ће по што по то прибавити важности свом угледу те не ће испунити захтеве Арбанаса. Арбанаси су изјавили, да не ће трпити такве великог везира, који данас наређује а сутра због парламентског система губи сваки свој уплив. Арбанаси прете, да ће у случају, ако буду побеђени, истаћи аустријску и мађарску заставу те ће у Аустро-Угарске потражити заштите.

Побуна се из северне Арбанаске све то већма приближава граници Србије. Пећ и Ђаковицу већ бомбардује турска артиљерија, која непрекидно ради. Турска војска има успеха, јер је боље опремљена, али и она има доста губитака. Губитак усташа је знатан. Карауле су попаљене и порушене. Бранioци домова, пре но што би се предали Турцима, поубијали се сами. Један део устаника разбегао се у планину.

Косовски посланици у Цариграду били су јуче после подне код великог везира и код министра унутрашњих дела па су их замолили, да изашљу комисију, да умири усташе. Оба министра су изјавили, да ће влада *оштрим војним мерама угушити устанак.*

Јуче после подне је у Цариграду одржан министарски савет, који је подробно расправио положај у Приштини и решио, да контингенат онамо изасланих чета трећег војног корпуса попуни на 16 батаљона а од првог војног корпуса да пошље онамо још 18 батаљона. Даље је решено, да се главна команда повери Шефкет-Тагур-паши, заповеднику 21. дивизије. Опсадно стање ће се проширити на цео приштински санџак и поставиће се преки суд. Главни заповедник је добио упутство, да усташе разбије оружаном снагом, коловође да похвата а оружану масу да примора, да се врати у своје домове.

Изборно кретање.

Ћирица.

Знате, шта је и ко је то: *ћирица?* То је у Турској онај покорни слуга, који стоји онако укочен пред својим господаром, па мотри на његов миг, да му донесе или изнесе чибук, да донесе дуванкесу па да напуни чибук дуваном, и онда опет да стане онако укочен и да мотри на миг свога господара.

Ето, то вам је данас *радикалски вођа*, који прати по Бачкој мађарску велику господу: *Јуштa* и *Ловасија*, па пази на *њихов миг*, шта има радити, па по оном: *они оком, а он скоком.* Дошла су та господа са својим *ћирицом* у *Мол* и *Аду*. Мађарска господа оком, а радикалски вођа држ' таки говори Молцима и Аџанима, како је »спасоносан« савез са мађарском господом и шта ће Срби све добити од те господе. Јест! Али Срби се дадоше у вику:

— **Апцуг! Доле!**

Но господа опет оком на ћирицу, а овај терај даље! Али онда неки Молци рекоше у брк радикалском трбушару: А зашто су нам мађарска господа из представништва одузела три Србина, а себи доделили три Мађара. Годинама и годинама било је у представништву 12 Мађара и 8 Срба, а сад они истераше 3 Србина, а себи узеше 3 Мађара, тако, да њих има сада 15 Мађара, а нас Срба само 5.

На то хтеде ћирица даље да говори, али Срби у глас повикаше:

— Апцуг!

И ћирица мораде довршити са: éljen Lovászy képviselő! Живио Ловаси старо-кањишки посланик! Ћирица се сиђе са говорнице и помеша се са Јуштом и Ловасијем, питајући их: хоће ли чибуке?

Јел'те, лепа је то улога радикалскога вође? Он „чврсте и одлучне" радикале васпита за ћирице.

Из вел.-сентмиклушког среза.

Добили смо извештај из вел.-сентмиклушког среза, где нам јављају, да је Јаша с Јоцом Будишиним почео и тамо да мути и да препоручује своје људе; али ће му бити узалуд сав посао. Не ће тамо нико ни да чује за Јашине сплетке. Говори се, да су се наши људи и демократе сложили, да бирају за народно-црквени сабор велепоседника сенћанског г. Јоцу Вујића.

Извештени смо даље, да се смера сазвати у Вел. Сентмиклушу што скорије конференција најодличнијих људи вел.-сентмиклушког и арадског среза, да се посаветују о кандидатима оба среза за наш народно-црквени сабор. Жеља је оба среза, да на сабор дођу што одличнији и што интелигентнији чланови, који не траже тамо масне лонце, већ срећу и напредак свога народа.

НОВИ САД, 27. марта 1910.

— **Да им запушимо уста!** Остарела „Застава" Јакова Томића час-по па слаже, да је др. Полит назвао српски народ „олошем". Ту лаж „Застава" подгреје од времена на време, кад та стара сплеткуша мисли, е је заборављено, да је »Застава« српски народ назвала марвом.

Лаж је, гнусна лаж, да је др. Полит икада и игде назвао српски народ „олошем". Ако је било речи о олошу, под овим се могла подразумевати *само радикалска странка*, јер **радикалска странка Јаше Томића одиста се састоји из самога олоша.**

Нека Јаша Томић покаже, где је и када је др. Полит назвао **српски народ** олошем. Напоље с доказом, стари опсенару Јашо! Чекамо те у ту твоју дебелу пабушину.

Али ми ћемо теби, Јакове Искаријотски, да наведемо речи твоје крваве „Заставе", **која је српски народ назвала марвом.**

Чуј, српски народе! **„Застава"**, породични лист Јаше Томића и главни орган радикалске странке, **назвала је тебе, српски народе, марвом.**

А ево, када.

Године 1901. у јесен одржани су избори за хрватско-славонски земаљски сабор и тада су празноглави радикалски кандидати свуда срамно пропали. У броју од суботе, 3. (16.) новембра 1901. г. „Застава" је у уводном чланку под насловом »Ко је крив?« горко оплакала пропаст своје пилади. Но у том глупом и сметеном свом чланку — у ком је, наравно, пре свега нападнут „Браник", па је у истом чланку за тим од некуда искрснуо цар Вељем и Немци, милитаризам, Киченер и Бури — „Застава" је **гнусно нагрдила и српски народ,** што је овај одгурнуо ногом радикалске памет-кандидате. У том „Заставину" чланку стоји црно на бело, да је народ ишао на биралиште „не као слободни гласачи и савесни људи, већ као **марва** кад наиђе жедна на валов."

Тиме смо — за неко време бар — зачепили широка уста маторе бестиднице „Заставе". А ако се опет увбезобрази, ми ћемо тој јадној «Застави» опет исписати **њене рођене речи**, у којима је **„Застава" назвала српски народ марвом.**

Политички преглед.

— **Велика демонстрација енглеске флоте.** Сједињена енглеска домаћа флота (Home fleet) и атлантска флота (Atlantic fleet) крстариће овога месеца у Северном Мору.

Та сједињена енглеска убојна сила обухватаће 12 оклопница, 12 оклопљених крстарица, 50 контр торпиљера, 20 подморских торпедних бродова. У тој грозној поморској убојној сили има 10 огромних оклопница типа „Dreadnought-"а.

Та ће флота крстарити на видику северних обала Немачке. Како ли ће се осећати у Берлину?

— **Уставни спор у Енглеској** избио, је, као што је познато, између данашње либералне владе и Горње Куће. Аскисова влада хоће да ограничи моћ лордова у толико, да они у будуће не могу осујетити прорачун. После дуге расправе је на послетку јуче гласано у Доњој кући енглескога парламента о резолуцији, по којој се члановима Горње куће законом забрањује, да финансијске мере владине одбаце или им додају какав додатак. Влада је победила огромном већином против унијониста; наиме, за владину резолуцију је гласало 539 посланика, а против ње 237. Са владом су гласали и ирске націоналисте.

Барон Рајачић против радикалског дахилука.

— Поводом једне шашаве суспензије. —

I.

Радикалско друштво је са највећом инфамијом донашало у »Застави«, па путем литографисаног »Тудошито« а и у свима мађарским листовима, како сам због „несавесности и нехатости" стављен под дисциплинарну истрагу.

У 64. броју „Заставе" (јутарњи лист) о. г. између осталог се вели, да је др. Мита Мушицки изнео два предлога у саборском одбору. Од ових мене се само онај последњи тиче. Овом ћу се приликом само забавити оним делом предлога, где предлагач предлаже: „да се г. надзорник одмах суспендује и већ наређена *истрага против њега даље настави* и у исту и ово увуче" т. ј. да сам „клеветао саборски одбор и лажно денунцирао".

На „клевету и денунцијацију" одговорићу актима за који дан, и та ће акта јасно расветлити истинољубље особа око „Заставе". Овом приликом износим свој поднесак, којим сам **приморао** саборски одбор на истрагу против мене, а којом се истрагом радикали толико још размећу.

Нека поднесак говори! Он гласи:

Високославни саборски одборе!

Господин др. Миша Михајловић, члан и потпредседник саборског одбора, у седници од 1. (14.) априла 1908. год. изнео је, да је 20 и више пута обилазио звања и све је чиновнике нашао, да врше своје послове, само мене не; да је нашао, да не вршим своју дужност, да сам одлазио а да му се нисам јавио, да ствари, које је помоћник надзорника израдио, не реферишем верно и т. д.

На основу ове пријаве г. потпредседника саборског одбора, донета је одлука С. О. 831./зап. ex 1908., по којој се позивам, да на горњу пријаву г. дра Мише Михајловића своје изјашњење саборском одбору поднесем, да само оне предмете реферишем, које сам ја израдио, а које је помоћник надзорника израдио, нека он реферише.

У свима звањима је обичај, да се звања једаред-дваред и чешће преко године прегледају. Ја сам данас овде већ 5 година и морам констатовати, да се моје звање ни једаред за тих пет година прегледало није, г. 1906. био је додуше пододбор саборског одбора: г. др. Јован Радивојевић и, ако се не варам, г. др. Стева Јовановић, да прегледају звања. Том приликом питала су ме иста господа изасланици, имам ли рештанције, какву молбу или жалбу. Ја сам рекао, да немам, и то је било цело прегледање звања, које је за време мога петогодишњег званичења обављено. Ово је главни разлог, зашто претпостављена власт не познаје рад појединог чиновника. На овакав се начин онда и нехотице пружа врло згодна прилика подметању и оговарању појединог чиновника.

Када је г. др. Миша Михајловић, потпредседник саборског одбора, у седници пријаву против мене учинио, ја сам одмах у истој седници молио против себе истрагу. Не могу ни данас друго изјашњење дати, већ учтиво замолити вел. саборски одбор, нека одреди и одмах спроведе истрагу против мене и онда ће се испоставити, да ли сам увек савесно вршио своју дужност — ја, који никад нисам у звању — или не; да ли имам рештанција или не, и ако их имам, какве су то рештанције и т. д.

Када већ вел. саборски одбор није нашао за потребно, бар једаред обавити годишње прегледање звања надзорништва нар.-црк. добара, оно нека се бар приликом истраге испостави рад тога звања. Ја с моје стране мирном савешћу чекам исход истраге, јер знам, да иако нисам за време званичних часова увек у звању, да за ових пет година немам ни један број рештанције, а и своје званичне путеве сам по потреби увек обављао.

Не могу, а да не споменем особито навод г. дра Мише Михајловића у седници — иако то у одлуци није наведено — да не реферишем верно ствари оне, које је поднадзорник (recte: помоћник надзорника) израдио. Ја се против овог дела пријаве колико учтиво, али толико и одлучно ограђујем и молим, да се тај случај специјално извиди. Као чиновник положио сам заклетву на савестан рад. Са мојим знањем никад се против своје савести огрешио нисам и молим, да се констатује, када и коју ствар нисам верно реферисао?

Што се тиче реферисања помоћника надзорника нар. црк. добара, то молим високославни саборски одбор, да одлуку своју од 1. (14.) априла 1908. бр. С. О. 831./зап. ex 1908. изменити изволи, јер у смислу привр. напутка од год. 1878., којег се имам по своме декрету »строго придр-

жавати«, јер у петој тачци мог декрета С. О. 6840.|1435. ех 1903. вели се: »Најпосле Вам се до знања ставља, да се у својем службовању и званичењу имате строго придржавати дужности изложених у приложеном напутку, а 15. тачка привр. напутка С. О. 579.|316. ех 1878. гласи: »Привремени надзорник добара као економски референат и саветник саборског одбора учествује у седницама саборског одбора са објашњавајућим гласом.«

Горња се одлука саборског одбора (С. О. 831. зап. ех 1908.) коси дакле како са мојим декретом, тако исто и са 15. тачком привр. упутства од 1878. год., у коме нема спомена о помоћнику надзорника као економског референта саборскога одбора. Ја никад помоћника тражио нисам, већ сам отворено казао, да по несрећеним приликама, које у нашој нар. црк. автономији владају, не може ни један економски чиновник развити савршен рад, јер једно званично тело ради против другога (види н. пр. рад епарх. админ. одбора и рад саборског одбора).

Када је саб. одбор изабрао надзорнику нар. црквв. добара помоћника, онда сам ја истом доделио ревизију манастирских рачуна — рад, који је требао по декрету свом рачуно-ревизор нар.-црквв. фондова и заклада са надзорником нар.-црквв. добара обављати. (Види С. О. 8121.|2801. ех 1902.: »Ревизор има манастирске рачуне заједно са надзорником нар.-црквв. добара ради предлога односно финалисања прегледати«).

У колико је помоћник надзорника нар. црквв. добара обавио свој посао, види се најбоље из тога, што је, од када је у звању, дакле скоро за две године дана прегледао тек око 60 ман. рачуна; то значи издатак не за финалисање спремљеног рачуна, већ само за прегледање једног рачуна од преко 100 круна, словом сто круна. Вреди ли тај рад толико трошка — о томе нека изволи судити сам високославни саборски одбор. Хтети правити од помоћника надзорника нар.-црквв. добара самосталног референта, значило би, дакле, истом дати повода за изговор, зашто није њему одређени рад обавио.

Сматрам за своју дужност упозорити всл. саборски одбор и на то, да не стоји у саразмеру рад са трошком око набављања изјашњења на лицу места на примедбе, које се ставе приликом прегледања рачуна. Ради успостављања ове тврдње изволите сравнити путни трошковник помоћника надзорника нар.-црквв. добара са обављеним радом т, ј. са резултатом истога рада.

Овом приликом част ми је пријавити, да сам упозорио како помоћника надзорника нар.-црквв. добара, тако и све манастирске управе, да по налогу високославног саборског одбора има помоћник разјашњења на примедбе рачуна на лицу места набавити, а остали део надзора придржавам себи.

Међутим помоћник надзорника народно-црквених добара место да се тога држи и њему опредељени посао што пре обави, контролира економију, што је **мој** посао и који му поверио нисам и где ми је његова помоћ сасвим излишна. Више манастирских управа озлојеђено је —, то морам признати: с правом — да помоћник без њихова знања пребраја стоку, коње и т. д., те тиме да не диже углед манастирске управе пред манастирским слугама, то држим да није потребно нагласити. Не сме се ни од једног настојатеља претпоставити, да ће проневерити и који комад марве испод жита продати, а камо ли од читавог братства једне куће!

Економске се књиге у свима манастирима редовно воде. Подноша се мени годишњи извештај о стању економије, фундуса и т. д. Исто се то још искаже и у годишњим рачунима. Сасвим је дакле излишан овакав поступак, који не само да не диже углед нашем монашком сталежу, већ је то и за фондове излишан трошак.

Молим всл. саборски одбор, да упути помоћника надзорника нар.-црквв. добара, да има — у колико је помоћник — тамо помоћи, где је надзорнику помоћ потребна, и вршити онај посао, који му надзорник определи, и ништа више. У колико то не би наступило, то не ћу моћи сматрати помоћника више за помоћника надзорника нар.-црквв. добара.

Ово сам сматрао за своју дужност, изнети пред всл. саборски одбор за случај, ако високославности не би одредио против мене истрагу.

У Ср. Карловцима, 11. маја 1908. г

Рајачић с. р.

надзорник нар.-црквв. добара.

Истрага је обављена истом 12. (25.) јануара 1909. Мора да је човек доброг здравља, да може доживети почетак, наставак и крај једне истраге код нас! Из тога се види, колико је стало саборском одбору до рада и реда, кад толико чека са спровођењем истраге против „*нехатног и несавесног*“ чиновника!

Истрага против мене довршена је. Имају се још испитати др. Миша Михајловић и г. Душан Ширадовић, помоћник. Са резултатом истраге ја сам *потпуно задовољан*. Намеру сам своју постигао. Изасланство ће морати изнети истину, да *у моме раду заостатака нема*. Званичне часове не само да одржао нисам, већ сам дао строг налог послужитељу, да ми јави, кад дра М. Михајловића види да долази у зграду народних фондова, јер је он имао да води надзор над званичницима. Послужитељ је верно испунио своју дужност и тако ме заиста др. Михајловић никад није затекао у звању. Ја сам увек из звања одлазио, кад сам дознао, да он долази, а често нисам тамо ни био. Поред толиких и *скупо плаћених шпицлова* могао је од њих сазнати, да ли сам у звању или не, а да је мене запитао, то би зацело добио најбољи одговор, јер се тај није родио, пред ким бих се ја претварао. За мене је саборски одбор донео три одлуке гледе одржања званичних часова и коме да се јавим, кад нисам у звању. Ја нисам ни једну одржао.

Да сам хтео једној особи бити потчињен и ту служити, то бих ја себи ту изабрао по *своме* укусу и та не би била налик на дра Мишу Михајловића, који ми се узалуд намећао за тутора. Зашто тај ревносни бивши потпредседник није никада народно-црквеног фискала позвао на одговорност? Зар је њему непознат прилог одлуке С.О. 573/136. ех 1894. II. § тачка 11.: „За одсутност фискала преко осам дана нужна је претходна дозвола председника Саборског Одбора, одсуство пак до осам дана дужан је фискал истоме председнику пријавити“? Слободан сам истог господина упитати, да ли и којем се председнику Саборског Одбора г. фискал јавио и *да ли се је уопште и једаред само јавио*?

Таково је правдољубље радикалског саборског одбора. Част изузетцима: Његовој Светости, високопреосвећеној г.г. Епископима и још којем члану саборског одбора! Но они су „мањина“, а решава — »већина«. Иако сам у седници саборског одбора још 4. о. м. суспендован, ја о томе још *нисам добио одлуку*. Не знам, хоће ли у њој стојати онакво образложење као у „Застави“, наиме, да сам „клеветао и денунцирао“ саборски одбор. Ако то буде, то ће надлежна ми власт имати прилику, да то пред судом са мном расчисти. Онда — до виђења!

До истраге у овој ствари доћи не ће, а ако би до истраге у опште дошло, то оих **ја** *именовао ону господу, између које би саборски одбор могао бирати истражно поверенство,* — **јер данас није сваки члан саборског одбора достојан, да против мене истрагу спроведе**.

Толико о „истрази“, којом се нека господа у „Застави“ толико равмећу. Ваљда ће их сада проћи воља?

Суспензија ме јако весели. Половину плате, која ми је остала, радо ћу уступити г. предлагачу дру Мити *Мушицком*, да не би морао из фондова — по обичају — дизати и оно, што му **не** припада.

Наведене „клевете“ почивио сам *као сведок* у тисковној парници саборског одбора против „A Nap“-а пред овдашњим краљевским котарским судом. За који дан доставићу Вам веран препис истражног записника. За некоју ће господу то заиста бити неугодно, а особито за г. предлагача дра Миту *Мушицкога*, правника de lege ferenda. Добиће похвалницу и препоруку за уздински срез, а за то ће ми наш честити, у поштеном и заиста српском родољубиву раду оседели борац г. др. Михаило Полит-Десанчић бити захвалан, као што сам и ја Вама захвалан на гостопримству.

Ср. Карловци, 26. марта (8. априла) 1910.

Ваш искрени поштовалац

Јосиф барун Рајачић.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 27. марта 1910.

— **Уређење Дунава код Ср. Карловаца.** Из Сремских Карловаца јављају: »Дунав ваља већи део, готово сву своју воду кроз т. зв. каћски рукав, па тако изједа знатно више десну него ли леву обалу. Лањске је године одронио 50 метара од десне, а тек 20 метара од леве обале. Речко-мерничко звање у Новом Саду израдило је нацрт, да се Дунав у овом потезу уреди, чиме ће се с једне стране спречити штетно изједање обала, а с друге ће се стране омогућити, да пароброди могу допловити до пристаништа карловачког у свако доба, док је то данас само уз већу воду могуће. У тем су предмету поднесене потребне молбе и на кр. зем. владу у Загребу и на меродавна места, па се надамо, да ће нам се још течајем ове године помоћи.«

— **Српска уметничка изложба.** Добротворна Задруга Српкиња Сомборкиња приређује у Сомбору изложбу српских сликарских и вајарских радова, која ће се свечано отворити на мали Ускрс ове године, 25. априла (8. маја), пре подне после литургије.

Новости са стране.

— **Несрећа на мору.** На једном енглеском пароброду, који је возио 900 понајвише руских, румунских и црногорских исељеника у Портленд, у североамеричку државу Мен (Maine), догодила се путем експлозија у угљеном складишту, од чега погибе једно дете, а више женских је тешко рањено. Путници у паничном страху појурише на палубу. Експлозија у машинском простору убила је 9 матроза. Приликом спасавања путника на спасалачки брод настаде опет гужва; њих четворо падоше у воду. Многе мушкарце, који у гунгули покушаше да се протуре испред жена, матрози су морали бацити на тле.

НОВИЈЕ.

Цариград, 26. марта. Краљ Србије Петар полази сутра одавде у Свету Гору, да походи стару српску задужбину манастир Хилендар.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Браћа Прибићевићи још чаме!

Загреб, 27. марта. (Од нашег извештача.) Браћа Прибићевићи још нису пуштени на слободну ногу, ма да је др. Хинковић поднео хитан уток против тога, што Прибићевиће и после уништеног поступка и даље држе у затвору. Међу тим надати се, да ће кроз који дан и та два српска мученика бити пуштени на слободу.

Хонведска артиљерија.

Будимпешта, 27. марта. Влада ће се постарати, да се снабдевање угарског домобранства топовима спроведе путем закона, и то при подношењу новог одбранбеног закона сабору.

Јуштт избијен мућковима.

— **Морао да побегне.** —

Стара Кањижа, 27. марта. Јуштт је овде хтео да одржи збор, али га је народ излупао **мућковима**. Јуштт мораде побећи. (А шта би с Јуштовим ћарицом Јакабом Томићем? Да ли је и он добио који мућак? — Ур. „Бр.“)

Изборна реформа у Троједници.

Загреб, 27. марта. Нацрт за изборну реформу земаљска влада је довршила.

Стање у Аустрији.

Беч, 27. марта. Заступници свих народности позвани су, да од недеље дођу на договор код министра-председника Бинерта.

Праг, 27. марта. Стапање народно-социјалне с чешко-радикалном странком извршиће се још овог месеца.

Арнаутска побуна у Ст. Србији.

— **Турска војска потучена.** —

Београд, 27. марта. Извештаји из Северне Албаније казују, да је положај још једнако критичан. У долини реке Лаба било је *ерло крвавих бојева*, где је **турска војска претрпела крвав пораз**. На обе стране има **400 мртвих** и много рањених. Арнаути су од турске војске отели два топа.

Овај устанак иде за тим, да збаченога султана *Абдула Хамида врати на престо*.

Кајмакам у Ђаковици је убијен, а Вучитрн и Приштину су Арнаути опколели.

Матроски страјк у Француској.

Марсељ, 27. марта. Изасланици радничког синдиката решили су, да сасвим обуставе рад, ако се не удовољи жељама регистрованих матроза, који страјкују.

Русија тера Чивуте напоље.

Петроград, 27. марта. Закон о Чивутима се у југозападној Русији најстрожије спровађа. У Кијеву су многе стотине Чивута добили заповест, да селе напоље из Русије.

Трговина.

НОВОСАДСКА НИЈАЦА.

27. марта 1910.

Пшеница I. каквоће	—	К	12'90—·—
Пшеница II. каквоће	—	„	12'60—·—
Зоб — — — — —		„	7—·—
Јечам — — — —		„	6'40—·—
Кукуруз		„	5'60—·—
Лањик		„	7'50.

све од 50 кила.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
За уредништво одговара: **Тоша Грујић**

ОГЛАСИ.

Тражи се сауредник.

Управа „**Браника**“ тражи помоћника своме уреднику. Исти помоћник морао би се исказати, да има новинарску квалификацију и по томе да је већ радио код каквих српских новина. Морао би имати способност, да пише и главне чланке. Треба да разуме немачки и мађарски језик, како би могао прибирати грађу из немачких и мађарских новина. Годишњи би му био хонорар 1800 круна у месечним оброцима. Међусобни отказ био би три месеца. Ступање одмах.

У Новом Саду, 20. марта (2. априла) 1910. г.

УПРАВА

деоничарског друштва „Браника“.

ШПЕЦЕРАЈСКА, ДЕЛИКАТЕСНА И ВИНАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ ВАГНЕРА Нови Сад,

препоручује своје богато снабдевено стовариште најбоље врсте:

деликатес шпецијалитета, раног воћа и поврћа, копунов (пулара) и дивљачи, француска кујна хладних јела за приређивање рибе, хладетине, паштете, сендвиче и т. д. уметнички и кусно изведена, **по најјефтинијим ценама**. Довољна је једна посета, па са се поштов. грађанство увери, шта де све добро може код нас добити.

64 (8-52) **ценовник бесплатно.**

Тражи се

књиговођа

који би изван уредовних сатова предавао књиговодство у српском, немачком и мађарском језику.

Писмене понуде на администрацију овога листа. 158 1-3

За моју гвожђарску и шпецерајску радњу у Тителу (Бачкој)

потребујем

2 старија помоћника

добре стојлисте. — Рефлектанти, који су у обе струке вични а уз то српски, мађарски и немачки говоре имају првенство.

Ступање одма, или у току од 6 недеља.

Тител, 9. априла 1910.

Лазар М. Јанковић.

Изволите се једним пазаром уверити,

да се у мојој **мушкој и женској помодној трговини** сва роба са **врло сниженим и утврђеним ценама продаје.**

Особито обраћам пажњу на мушке и женске кожне **ципеле из фабрике КОБРАК, које ће се са 30% испод цене продавати.**

С поштовањем

С. КОВАЧ »код РОДЕ«

НОВИ САД, улица Лаудон Кошута бр. 25.

332 68-100 ТЕЛЕФОН БРОЈ 255.

Душан С. Монашевић.

У НОВОМ САДУ, Ћурчинска улица број 23., у сопственој кући ПРЕКО ПУТА БРАЋЕ МИРОСАВЉЕВИЋА.

ТРГОВИНА МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ, МУШКИХ и ДЕЧЈИХ ШЕШИРА ∴ и ЦИЛИНДЕРА, ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, КРАТКЕ и ПЛЕТЕНЕ РОБЕ ∴

на велико (en gros) и на мало (en detail).

Част ми је известити своје поштоване муштерије, пријатеље и познанике како из места тако и са стране, да сам услед знатног повећања своје радње као и услед увођења продаје

на велико (за трговце)

куповањем много већих количина робе из првих непосредних извора дошао у тај пријатан положај, да робу много јефтиније набављам те да својим поштованим муштеријама, пријатељима и познаницима омогућим што јефтиније подмиривање њихових потреба. С тога сам решио, да од 15. августа о. г. сву у мојој радњи налазећу се робу уз знатно снижене цене продајем и молим, да се о томе свако лично код мене у радњи увери.

Нарочито обраћам пажњу родитељима наших ђака, да се у тому школске године користе том јефтиновћом те да потребе за сваију децу код мене изволе подмирити.

Уједно молим Србе трговце из околине, да ме у мом новом савесном подузећу потпомогну.

329 42-50

С поштовањем

Душан С. Монашевић.

ПРЕУЗИМАЊЕ ГОСТИОНИЦЕ!

Част ми је известити моје врло штоване госте, као и моје поштоваче и пријатеље, досам 10. марта преузео

Гостионицу „код Три Круне",

и ову ћу одржавати под сопственом управом мојом. Држаћу укусна јела, а исто тако слободна могу препоручити својим поштованим гостима своја права добра сремска вина и своје гостинске собе.

За многобројну посету моли

Јосиф Коноловић,

гостијоничар и закупник хотела у НОВОМ САДУ.

104 7-8

НОВООТВОРЕНА ПОМОДНА МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЂОРЂА САЈДЛА

У НОВОМ САДУ.

ФРАЊЕ ЈОСИФА ТРГ.
(У ВАГНЕРОВОЈ ПАЛАТИ).

Част ми је п. н. грађанству до повољног знања ставити, да сам своју ново отворену радњу - снабдео богатим избором: -

штофова за госпође и господу, свиле, делина, батиста, кретона, шифона, платна, конофоса, креветних гарнитура и чаршава, јоргана, - фиранга, тепиха и т. д. -

Пошто робу за моје још друге две радње у великој количини набављам, то сам у стању уз врло умерену цену робу продавати.

Препоручујем п. н. грађанству себе и молим да и моме деловођа г. П. Драгодану, који ће радњу водити, пуно поверење изволите поклонити

- 115 5-30 -

С особ. пошт.

ЂОРЂЕ САЈДЛ.

ГРАНД

ХОТЕЛ БОНАВИА

РИЈЕКА, Улица Edmondo D' Amicis, **РИЈЕКА.**

Хотел се налази у центруму града близу железничке постаје и паробродарског пристаништа на врло мирном месту. Опскрбљен је са свим могућим модерним комфортом, те има 56 соба са елегантним намештајем, двије ресторације и красан врт. Омнибус код сваког влака.

Кухиња домаћа и њемачка, те има увијек богат избор најтечнијих јела са разним изврстним коли столним тоји финим винима, те изврстном бијелом и црном пивом гласовите творнице Кајзера. Јамчимо за подпуну тачност и брзу послугу.

Препоручујући се биљежимо се са велештовањем

Никола Матељан & Антон Матејчић

власници.

3—8

ПАРФИМЕРИЈА

ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД

Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.

Препоручује фина парфима, сапуна, средства за неговање и полепшавање лица, руку, косе и зуба, као и прибор за тоалету; хигијенских справа и завоја, једино заступство фотографских апарата и прибора за г. г. аматере, знамените куће »Kodak«, све по најнижој цени. — Парфима за ускршњи понедељак. — Најзгоднији ускршњи поклони. 106 22 —

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.